
Dragutin PERKOVIĆ

Prikaz

Zavičajni klub Brinjaka "Sokolac",
Zagreb

NARODNO
BLAGO
BRINJSKOG
KRAJA

Dana 14. travnja 1988. skupina Brinjaka koji su živjeli u Zagrebu osnovala je Zavičajni klub "Sokolac", koji je dosadašnjim aktivnostima nastojao na prepoznatljiv način predstaviti i obilježiti povijesno značajne ličnosti brinjskog kraja. Tako su postavljene spomen-ploče piscima Luki Perkoviću u Zagrebu i Brinju, Josipu Draženoviću u Brinju, a o prvom hrvatskom admiralu Janku pl. Vukoviću Potkapskom održan je znanstveni skup.

Između aktualnih planiranih aktivnosti Zavičajnog kluba ističem inicijativu da se osnuje Zbirka narodnoga blaga Općine Brinje u Brinju, jer smo svjesni opasnosti od nestanka autentičnih predmeta kulturne baštine toga kraja.

Općina Brinje s istoimenim gradom, kao i s manjim mjestima Križpoljem, Jezeranama, Stajnicom, Lipicama, Letincom, Vodotečem, Žutom Lokvom i drugim zaseocima rasprostire se na 358 km².

Prije sedamdesetak godina Brinjski kraj je naseljavalo oko 18 tisuća duša, dok ih je danas nešto više od 4 tisuće.

Stanovnici su kroz svoju bogatu i dugu povijest živjeli skromno i teško, uglavnom od rada na zemlji i u šumi. Tako su stvarali materijalna sredstva za preživljavanje, dok su rijetki imali mogućnost raditi u državnim službama, odnosno tvrtkama.

Od skromnih prihoda, koje su pretežito ostvarivali prodajom stoke na sajmu, kupovali su najnužnije namirnice, npr. šećer, sol, kukuruzno brašno, petrolej, obuću i dr. Naime, trebalo se i moralo živjeti.

Trebalo se također odijevati u tako skromnim uvjetima. Za izradu određenih dijelova odjeće i obuće koristile su se postojeće sirovine, koje su bile tradicionalno na raspolaganju (vuna i konoplja).

Tako je konoplja (lan znatno manje) bila osnovna biljka od koje se određenim postupcima dobivala tkanina

proizvedena u kućnoj radinosti (za košulje, hlače, gaće, plahte, ručnike, jastučnice, vreće, zobnice, bisage i dr.).

Da bi se to napravilo, moralo se imati trlicu, stupu, kolovrat, preslicu, vreteno i krosna. Sva ta pomagala nije imala svaka kuća. Ali, to je bilo neko drugo vrijeme, humanije, u kojem su se svi međusobno pomagali prema svojim mogućnostima. I tako su svi imali. Jednostavno rečeno, selo je živjelo kao jedna velika obitelj.

Fotografija 1
Kolovrat, Brinje, 1919.

Nedostatak potrebnih dobara, a bez stručno-tehničkih znanja i vještina, samo sa skromnim alatima, nije sprečavalo pojedince da naprave alate i pomagala da lakše obavljaju određene poslove.

U tome su prednjačili muškarci koji su bili vještiji u obradi drva (samouki “tišljari”) i željeza (samouki “kovači”) ili je to bilo generacijsko nasljeđe određenih zanata.

Fotografija 2
Preslica, Brinje, 1919.

Žene su svoju spretnost i maštovitost iskazivale u izradi predmeta od konoplje, lana, bumbaka, odnosno pamučne niti (tko je mogao kupiti pamuk?) i vune. Siromaštvo i nedostatak novca za kupovinu dodatnih materijala (zlatnih niti, svile, boje i dr.) te podneblje uvjetovali su jednostavnost izvedbe tradicionalnih proizvoda, kao npr. vunene čarape, šarenica, ćurak, rukavice i dr.

Prepoznatljivost proizvoda toga kraja ogleda se u njihovoj jednostavnosti koja je podređena praktičnoj upotrebi.

Zbog siromaštva, muškarci su odlazili u bliži i daleki svijet - pješice, vlakom, brodom. Kako je tko mogao. Upoznawali su svijet, sebe u tom svijetu i težak rad (rudnik, izgradnja prometnica – poznati su brinjski mineri).

Fotografija 3
Stap, Lipice, oko 1950.

Naravno, svaki odlazak od doma i obitelji bio je težak za sve i s različitim posljedicama. Najljepše je to iskazala pjesmom "Ličanke" profesorica Zdenka Sablić-Movrić (1936. - 1994.) rođena u Zagrebu, a roditelji su joj iz Stajnice.

Žene u crnom
sididu
pod lipom
prededu
vunu iz kudilje na preslici
tankim prstima frčedu

i vreteno motadu...
Lice bledo
kosa seda
rubac crn
košulja bela
lajbačić
halja nabrana
i fertun
i čarape crne
i počve na noga
Sididu
mučidu...
Pedeset godina tako...
smireno čekadu
svog čovika
ča je preko svita u Ameriku išal
služit novce
u rudniku zlata...
Prvi godin
pisma stizala
u koverti je bilo dolara...
a onda su pisma dolazit prestala...
A one čekadu
sididu
mučidu...

Odlaskom u svijet upoznali su stara i nova tehnička dostignuća. Kupovali su i donosili proizvode za koje su mislili da će olakšati život svojoj obitelji. Tako su svoje mjesto u sačuvanoj tehničkoj baštini našli zanatsko-tvornički proizvodi - navodim samo neke predmete iz bogate ostavštine: pegla na žar, sat, karbitna lampa, pila, peć, šivaći stroj i dr., od kojih su neki bili i u škrinji za miraz, npr. sat.

Fotografija 4
Obručnjak, Stajnica, 1910.

Temeljeno na saznanjima i terenskom snimanju očekujemo da bismo mogli prikupiti dovoljno narodnoga blaga kao dijela materijalne kulture potkapelskog ličkog kraja za bogatu Zbirku.

Svjesni smo da se još kod mještana brinjskog kraja mogu naći takvi predmeti, ručni radovi, narodne nošnje, dokumenti, fotografije i slično, koji čine povijesnu sliku narodnog stvaralaštva do 1950-ih godina, kao i predmeti i dokumenti iz Domovinskog rata.

Također, vrlo je važno napomenuti da su mještani djelomice voljni darivati instituciji, koja bi ih primjereno

Fotografija 5

Stroj za šivanje, Brinje, 1910.

zbrinula i učinila vizualno dostupnim posjetiteljima te sačuvala budućim generacijama.

Uz uvjet da su ponuđeni predmeti raznovrsni, a nakon odabira djelatnika stručnih institucija iz Zagreba, očekujemo da bi se mogla napraviti tematska postava i njome rekonstrukcija načina života i rada prošlih generacija.

Svi predmeti bit će u prostorijama Osnovne škole Luke Perkovića u Brinju, odnosno u školskoj zgradi iz 1879. godine. Značajan doprinos u pravnoj regulativi u vezi s osnivanjem Zbirke, a i u sakupljačkoj aktivnosti dale su Općina Brinje i Osnovna škola Luke Perkovića.

NARODNO BLAGO BRINJSKOG KRAJA

Ključne riječi: Brinje, brinjski kraj, narodno blago, Zbirka.

Na inicijativu Zavičajnog kluba Brinjaka “Sokolac” u Zagrebu i u suradnji s Poglavarstvom Općine Brinje planira se ostvariti Zbirka narodnoga blaga Općine Brinje. Zbirka će sadržavati mnoge predmete tekstilnog rukotvorstva, alat za obradu drva te uporabne predmete u kućanstvu, a većina predmeta izrađena je od prirodnih materijala i proizvod su stanovnika brinjskog kraja. Svi ti i industrijski predmeti tipični su za razdoblje od kraja 19. stoljeća do sredine 20. stoljeća. Namjera je da se Zbirka kvalitetom i količinom predmeta registrira u Ministarstvu kulture sa svojstvima kulturnog dobra Republike Hrvatske.

FOLKLORE TREASURE OF THE BRINJE AREA

Keywords: Brinje, the Brinje area, folklore treasure, collection.

The establishment of the Collection of the of the Brinje municipality folklore treasure has been initiated by the Brinjacs club “Sokolac” from Zagreb and in collaboration with the Brinje municipality government. The collection is to contain a large number of hand-crafted textile objects, wood-processing tools and household objects, most of them crafted from natural materials and by inhabitants of the Brinje area. All of the above objects as well as the industrial objects are typical for the period from the end of the 19th to the end of the 20th century. It is intended to register the collection as cultural property of the Republic of Croatia at the Ministry of Culture based on the collection quality and the quantity of artefacts.